

XLI. A központi költségvetés kamatelszámolásai, tőke- visszatérülései, az adósság- és követelés-kezelés költségei fejezet

2010. évi költségvetésének végrehajtása

A fejezet a központi költségvetés devizában és forintban fennálló adósságának kamat- és egyéb kiadásait, valamint a központi költségvetés egyes, hitelviszonyon alapuló követeléseinek megtérüléséből származó bevételeit tartalmazza.

Az államadóssággal kapcsolatos kiadások összege 1 146,3 milliárd forint volt 2010-ben, amely összeg 69,5 milliárd forinttal kevesebb a tervezettnél. Az előirányzattól való elmaradás nagyrészt a kamatkiadások esetében keletkezett megtakarításból származott. Az összes kamatkiadás ugyanis 1 136,4 milliárd forint volt 2010-ben, amely összeg 67,0 milliárd forinttal kisebb az előirányzatnál. Az előirányzat tervezett meg nem haladó teljesülésében meghatározó szerepe volt az új Kormány államháztartási stabilitást - és így alacsonyabb államadósságot és kisebb kamatkiadásokat - célzó intézkedéseinek is. Az adósság- és követeléskezelés egyéb költségei 2,5 milliárd forinttal maradtak el az előirányzattól, és 9,9 milliárd forintot tettek ki.

A kamatkiadások alakulását a következő tényezők befolyásolták:

A 2010. évi előirányzat tervezésére 2009 augusztusában került sor, amikor még csak kismértékben jelentkeztek a nemzetközi pénz- és tőkepiaci válság lassú konszolidálódásának jelei. Ennek következményeit és a finanszírozásra gyakorolt hatásait akkor csak részben lehetett előre látni, így az előirányzatokat megalapozó finanszírozási összegek és adósságszámok eltérnek a tényszámoktól.

A 2010-es nemzetközi hitelpiaci válságot követően a fokozatos konszolidáció éve volt a tőkepiacokon, amely javította az államadósság és az állami követelések kezelésének feltételeit, valamint a hozampályát 2010-ben. Ennek következtében 2010-ben mind a kamatkiadások, mind a kamatbevételek kedvezőbben alakultak a tervezettnél.

2010 folyamán a forint árfolyama az előző évhez képest kisebb, de még mindig jelentős ingadozásokat mutatott. Az első negyedévben bekövetkező kisebb mozgások után év közepén megemelkedett, ezután az év utolsó negyedévében konszolidálódott, és 270-280 Ft/euró között ingadozott. 2010-ben az euró átlagos árfolyama 275,4 Ft/euró volt, ami kismértékben kedvezőtlenebb a tervezett 272,1 Ft/euró-nál.

A fejezet bevételi összege 131,8 milliárd forint volt, amely 20,4 milliárd forint többletbevételt jelent a költségvetési előirányzathoz képest. Az eltérést a kamatbevételek 19,7 milliárd forintos, illetve a tőkekövetelések visszatérüléséből származó bevételek 0,7 milliárd forintos többlete eredményezte.

A kamatbevételek előirányzata 110,8 milliárd forint volt, amelyhez képest a 130,5 milliárd forintos tényszám 19,7 milliárd forint előirányzat túlteljesítést mutat. A túlteljesítést a forintadósság kamatbevételi többlete okozta.

1. Cím: A devizában fennálló adósság és követelések kamatelszámolásai

A devizában fennálló adósság kamatkiadásai 3,5 milliárd forinttal maradtak el a tervezettől, és 282,2 milliárd forintot tettek ki, amely az előirányzat 98,8 %-a. A kamatmegtakarítás a devizahitelek kamatának 8,0 milliárd forintos csökkenésének köszönhető, amit részben ellensúlyozott a devizakötvények után fizetett kamatok 3,9 milliárd forintos és a mark-to-market ügyletek után fizetett kamatok 0,6 milliárd forintos emelkedése.

1. Alcím: Devizahitelek kamatelszámolásai

A nemzetközi pénzügyi szervezetektől és a külföldi pénzintézetektől (Világbank, Európai Beruházási Bank, Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank, Német Fejlesztési Bank, ET Fejlesztési Bank, Nemzetközi Valutaalap, Európai Bizottság) felvett devizahitelek, illetve az átvállalt külföldi devizahitelek után kifizetett kamatok összesen 8,1 milliárd forinttal lettek alacsonyabbak a tervezettnél, és 104,8 milliárd forintot tettek ki (92,8 %). Ez a kamatmegtakarítás döntően az Európai Beruházási Banktól, az ET Fejlesztési Banktól és az Európai Bizottságtól (EB) származó hitelek előirányzatainál jelentkezett. A megtakarítást a tervezettől elmaradó hozamok és a tervekhez képest kisebb összegű lehívások okozták.

A MÁV-tól és az ÁAK-tól átvállalt devizahitelek 2,1 milliárd forinttal szerepeltek a tervekben és összesen 2,0 milliárd forintot tettek ki a tényleges kifizetések. Ezen belül a MÁV-tól 2002-ben átvállalt hitelek soron a terveknel kedvezőbb hozamok 6%-kal alacsonyabb kiadást eredményeztek, az ÁAK-tól átvállalt hitelek esetében a fix kamatozás miatt a magasabb kiadást a tervekhez képesti kedvezőtlenebb árfolyamok okozták.

Bár az ET Fejlesztési Banktól felvett hitelek lehívásának összege meghaladta a tervezettet, a hozamok csökkenése és az árfolyamváltozás következtében ennél a tételnél 0,7 milliárd forint kamatmegtakarítást ért el a költségvetés.

A Nemzetközi Valutaalaptól (IMF) lehívott hitelek után 51,8 milliárd forint, az EB-től lehívott hitelek után 41,9 milliárd forint kamat kifizetésére került sor 2010-ben. Az EB hitelek kamata 5,3 milliárd forinttal maradt el a tervezettől, melynek oka, hogy a korábbi tervekkel ellentétben a 2009 utolsó negyedévre tervezett hitellehívásra nem került sor. Az IMF/EB hitelcsomag – az elhelyezett betétek és kihelyezett hitelek utáni kamatbevételek figyelembe vételével számított – nettó kamathatása 2010-ben 79,0 milliárd forintot tett ki.

Az 1999-től felvett devizahitelek soron egy igénybe vett hitel szerepel 0,5 milliárd forint összegben, ahol a túteljesítés az aktuálisan nagyobb árfolyam és hozamnak köszönhető.

2. Alcím: Devizakötvények kamatelszámolásai

A központi költségvetés által 1999-től kibocsátott devizakötvények után 176,9 milliárd forint összegű kamatkiadást fizetett a központi költségvetés, amely a tervektől 3,9 milliárd forinttal lett magasabb. A többletkiadást 2010-ben a tervezettnél nagyobb összegben megvalósuló devizakötvény kibocsátás és a tervezettnél kisebb rövid

hozamok okozták. Az angol és az amerikai kötvények esetében a kamatkiadás kismértékben meghaladta a terveket.

A mark-to-market betétekhez kapcsolódó hitelek soron (amelyek a devizakötvények között kerültek elszámolásra) 0,6 milliárd forint kamatkifizetés valósult meg. A mark-to-market betétekkel kapcsolatos bevételek 0,5 milliárd forint összege a jelentős – nem tervezett – állománynövekedés miatt meghaladta a terveket. A devizaszámlán elhelyezett egyéb betétekért kapott kamatok 0,2 milliárd forintot tettek ki.

4. Alcím: IMF hitelből származó betét kamata

A nagy összegű betétből 1,7 milliárd forinttal kevesebb bevétel származott, mivel a betétekre fizetett kamatszint a tervekhez képest alacsonyabban alakult.

5. Alcím: EB hitelből származó betét kamata

A költségvetésnek 3,8 millió forint bevétele származott ezen az alcímen.

6. Alcím: Bankoknak nyújtott devizahitel kamata

A nemzetközi hitelcsomagból befolyt pénz nagyobbik része betétként került elhelyezésre a Magyar Nemzeti Banknál, kisebbik része pedig továbbhitelezésre került a Magyar Fejlesztési Bank Zrt., illetve egyes kereskedelmi bankok részére. A bankoknak továbbkölsönzött összegből pedig 15,7 milliárd forinttal kevesebb bevétel folyt be a költségvetésbe a tervekhez képest, amely annak következménye, hogy a továbbkölsönzött hitel egy része még 2009-ben, másik része 2010-ben előtörlesztésre került.

2. Cím: A forintban fennálló adósság és követelések kamatelszámolásai

1. Alcím: Forinthitelek kamatelszámolásai

A forinthitelek kamatkiadása összességében 12,5 milliárd forinttal maradt el az előirányzattól, és 27,6 milliárd forintot tett ki, így az előirányzat nagymértékben alulteljesült (69%). A forint hitelek 2010. évi nettó felvétele 102 milliárd forint lett, ami összességében 113 milliárd forinttal elmaradt a tervektől, tehát a tervben szereplő forinthitel lehívások kevesebb, mint fele valósult meg. Az elmaradás nagyrészt annak tudható be, hogy az Európai Beruházási Bank a magyar közbeszerzési törvény EU konform voltával kapcsolatos bizonytalanság miatt a jogharmonizációig felfüggesztette a programfinanszírozó hitelek folyósítását. Ezen kívül az év végi hitellehívás (65,7 millió euró) már nem forintban, hanem euróban valósult meg.

2. Alcím: Államkötvények kamatelszámolásai

A forint államkötvények kamatkadásai 659,7 milliárd forintot tettek ki, amely 39,9 milliárd forinttal több az előirányzattól. A kamatkadások növekedése a finanszírozási, és így a kamatkadási szerkezet módosulása mellett következett be. A központi költségvetés finanszírozási, valamint a lejáró államadósság megújítási szerkezete a nemzetközi hitelpiaci válságot követő fokozatos konszolidáció hatására eltért az előirányzat készítése során figyelembe vett óvatos javulást mutató kibocsátási szerkezettől. Az állam-papírpiaci helyzet gyors javulása következtében ugyanis nagyobb összegekkel kerültek kibocsátásra az államkötvények, amely jelentősen növelte az értékesítéskor felmerülő kiadásokat. Bár a hozamok kedvezőbb alakulása

csökkentette a költségvetés terheit, nem tudta ellensúlyozni a kibocsátás-növekedés hatását.

A piaci értékesítésű államkötvények kamatterhe 625,0 milliárd forint volt, amely az előirányzathoz képest 44,8 milliárd forintos emelkedést jelent.

Az államkötvények többszöri aukciós értékesítése és forgalmazása során keletkező kamatbevétel esetében a tényleges bevétel 47,5 milliárd forinttal haladta meg az előirányzatot, ami a tervekhez képesti alacsonyabb aukciós hozamoknak és a megemelt értékesítési mennyiségeknek köszönhető. A kincstárjegyek kamatbevétele 0,8 milliárd forintot tett ki, ami a kincstári állampapír forgalmazás eredménye.

A nem piaci értékesítésű államkötvények 34,7 milliárd forintos kamatkiadása 5,0 milliárd lett kevesebb előirányzattól. Az MFB-nek átadott kötvények és rubelkövetések megvásárlását fedező államkötvények – melyek fix kamatozásúak - kamata az előirányzatnak megfelelően alakult. A változó kamatozású államkötvények (lakással, konszolidációval, kamatmentes adósság kötvényesítésével kapcsolatos kötvények) esetében az évközi alacsonyabb hozamok csökkentették a kamatkiadásokat az előirányzathoz képest. Az ÁPV Rt. gázközművek miatti tartalékfeltöltését fedező kötvények kamatkiadása az előirányzathoz képest csökkenést mutatott. Ennek oka, hogy a visszavásárlások során az érdeklődés a vártnál magasabb volt, így az alacsonyabb állomány után került sor kamatfizetésre, illetve alacsonyabban alakult a kamatszint.

3. Alcím: Kincstárjegyek kamatelszámolásai

A kincstárjegyek 166,9 milliárd forint összegű kamatkiadása jelentősen elmaradt a tervektől. Ezen belül a diszkontkincstárjegyek után kifizetett 130,7 milliárd forint kamat 26,3 milliárddal kisebb, mint az előirányzat. Az év során a terveknél alacsonyabb hozamszint, valamint a kisebb diszkontkincstárjegy állomány a kamatkiadások jelentős csökkenését eredményezte. A lakossági kincstárjegyek esetében kifizetett 36,1 milliárd forint kamat 14,6 milliárd forinttal alacsonyabb kamatkiadást jelent a tervezetthez képest. Ennek nagyobbik része a tervekhez képesti jelentős kereslet visszaesés, kisebb része a csökkenő hozam és visszaváltási arányváltozás miatt következett be.

4. Alcím: Kincstári egységes számla forintbetét kamatelszámolásai

A kamatbevételek másik jelentős tétele a Kincstári Egységes Számla után az MNB által fizetett 23,3 milliárd forint összegű kamatból származott, amely 11,3 milliárd forinttal maradt el az előirányzattól. A bevételcsökkenés oka, hogy a jegybank irányadó kamatszintje az év során alacsonyabb lett a tervezettnél, ugyanakkor a Kincstári Egységes Számla állománya lényegében a terveknek megfelelően alakult.

5. Alcím: Intervenciós felvásárlás előfinanszírozási költségének megtérítése

Az Európai Bizottság által finanszírozott – de hazánk által megelőlegezett – intervenciós felvásárlások előfinanszírozási kamatköltségének uniós megtérítése 280,7 millió forintra teljesült (az előirányzat 40%-a). Ennek oka, hogy bár 2010 folyamán 500 ezer tonnáról 600 ezer tonnára nőtt Magyarországon az intervenciós

átlagkészlet, azonban az EU kamatrátája 5%-ról 1,5 %-ra csökkent. Az előirányzat ezzel szemben még a korábbi 5%-os kamatrátával került megtervezésre.

3. Cím: Adósság- és követeléskezelés egyéb kiadásai

1. Alcím: Jutalékok és egyéb költségek

A piaci kibocsátásokhoz, hitelfelvételekhez kapcsolódó jutalékok 1,0 milliárd forintot tettek ki, amely a tervektől 0,5 milliárd forinttal maradt el. A forintjutalékok esetében elsősorban az értékesítési jutalékfizetéssel járó lakossági állampapíroknak a 2010. évi tervtől lényegesen elmaradó értékesítése miatt lett a tervezettnél 1,2 milliárd forinttal kisebb a forgalmi jutalékok nagysága, és 7,8 milliárd forintot tett ki.

2. Alcím: Állampapírok értékesítését támogató kommunikációs kiadások

Az állampapírok lakossági értékesítését támogató kiadások 761 millió forinttal maradtak el az előirányzott 990 millió forinthez képest. Az elmaradás oka, hogy csak 2010. április végéig működött az állampapír értékesítés marketing támogatását szervező marketing ügynökség, azt követően elhúzódott a közbeszerzés, így már csak minimális összegű felhasználás valósult meg ezen a címen. Emiatt a teljes előirányzathoz összesen 228,9 millió forint felhasználására került sor.

3. Alcím: Adósságkezelés költségei

Az államháztartási törvény 18/G. § (2) bekezdés a) pontja szerint az ÁKK Zrt-t az adósságkezelési feladatok ellátásért a költségvetési törvényben évente megállapított összeg illeti meg, amelyet havi egyenlő részletekben kell a társaság rendelkezésére bocsátani. Az adósságkezelés költségei (882,0 millió forint) a terveknek megfelelően alakultak.

4. Alcím: Követeléskezelés költségei

A követelés-kezelés költségei (0,1 millió forint) a terv 3,7%-ában teljesültek. A ténylegesen felmerült költségek a külföldi követelésekhez kapcsolódtak. Indokolt esetekben a külföldi adósoknak, illetve az adósok hitelkezelő bankjának küldendő levelek továbbítása – a külföldi bankok kifejezett kérésére vagy a küldemény biztonságos célba juttatása érdekében – futárszolgálat (pl. DHL) útján történik, amelynek költségei 2010-ben 0,1 millió forintot tettek ki;

4. Cím: Tőkekövetelések visszatérülése

1. Alcím: Kormányhitelek visszatérülése

A kormányhitelek visszatérülése alcím a volt rubel és dollár elszámolású országoknak korábban nyújtott kormányhitelek, illetve kereskedelmi szaldókövetelések bevételeit tartalmazza, a megtérülés időpontjában érvényes devizaárfolyamon.

2010-ben is tovább folytatódott az e követelések mielőbbi, előnyös leépítését célzó munka, amely egyfelől a még rendezetlen követelések törlesztéséről szóló új kormányközi és követelés-értékesítési megállapodások megkötésére, másfelől a már korábban megkötött ilyen megállapodások ütemterv szerinti végrehajtásának elősegítésére irányult.

A bevételek a volt rubel relációban az Albániával szembeni követelések megtérüléséből keletkeztek, míg a dollár elszámolás mellett nyújtott kormányhitelek bevétele az Algériával szembeni követelés teljesítéséből, valamint a Nicaraguával szembeni követelés megtérüléséből származott.

A 2010. évre tervezett 314,2 millió forintos bevétellel szemben 1096,2 millió forint tényleges bevétel keletkezett, tehát az előirányzat 348,9%-ban teljesült. Az eltérés döntő oka az, hogy az algériai követelés 2004 óta húzódó törlesztése és belföldi költségvetési elszámolása az év folyamán teljesült. A volt rubel reláció bevétele a tervezett 289,3 millió forinttal szemben 277,1 millió forintban teljesült az albán viszonylatban, míg a dollár reláció bevétele a tervezett 24,9 millió forinttal szemben 819,1 millió forintban teljesült. Ez utóbbi túlteljesítés oka, hogy a 2004-ben aláírt kormányközi adósságrendezési megállapodás értelmében a Magyarországgal szemben fennálló algériai adósság összege csökkent az MNB, illetve végső soron a Komplex Vállalat 4 091 127,99 USD összegű, az Algériai Nemzeti Bank (ANB) felé fennálló garanciafizetési kötelezettségével, azzal a feltétellel, hogy az ANB is törölni fogja az MNB-vel szemben nyilvántartott ugyanekkora összegű garanciakövetelését.

A magyar fél többéves erőfeszítéseinek, sürgetéseinek eredményeképpen az MNB 2010 októberében kapta meg az ANB garancia-felszabadítását. Ezt követően az MNB átutalta a központi költségvetésnek a garanciaösszeg forintellenértékét, azaz 792,5 millió forintot. A követelés elszámolása a költségvetés egyenlegét nem érintette, mivel az állami vagyonnal kapcsolatos kiadások között ugyanekkora összeg megjelent kiadásként. A garancia beváltással összefüggő belföldi követelés rendezése akkor zárul pozitív eredménnyel, ha a Komplex Kereskedelmi Zrt. teljesíti az MNV Zrt-vel szemben beállt, ugyanezen összegről szóló fizetési kötelezettségét.

A még fennálló kormányzati követeléseink alapvetően a fizetőkészség és fizetőképesség vonatkozásában a legkisebb törlesztési hajlandóságot mutató országokkal szemben maradtak fenn. Ez a tény a korábbiaknál nagyobb mértékben okoz bizonytalanságot a bevételek tervezését illetően, mind a megtérülési idő, mind a várhatóan megtérülő összeg tekintetében, különösen, hogy ez utóbbira az árfolyammozgások is hatnak. A követelésekkel folytatott gazdálkodás során az IMF, az OECD, és az Európai Unió nemzetközi programjaihoz csatlakozva figyelembe kell venni a HIPC országok (súlyosan eladósodott szegény országok) adósságainak rendezésére kidolgozott kezdeményezéseket is.

A még fennálló kormányzati követeléseinken belül azok a követelések minősülnek kétesnek, amelyek lejártak, ill. ahol lejárat hiányában a partnerország folyamatosan kitér az adósság rendezését célzó tárgyalások elől, vagy ezek a tárgyalások eddig nem vezettek adósságrendezési megállapodásban megtestesülő eredményre. Ilyen megközelítésben a még fennálló kormányzati követeléseink közül csak az Albániával, illetve a Nicaraguával szembeni követeléseink tekinthetők nem kétesnek.

2. Alcím: Nemzetközi pénzügyi szervezetek és külföldi pénzügyintézetek belföldre kihelyezett hiteleinek tőke-visszatérülése

A nemzetközi pénzügyi szervezetek és külföldi pénzügyintézetek belföldre kihelyezett hiteleinek 221,9 millió forint összegű tőke-visszatérülése alapvetően egyetlen belföldre

kihelyezett hiteltörlesztés eredménye. Ennek az állam által devizában felvett, de forintban továbbkölcsonzótt környezetvédelmi projekthitelnek a visszafizetése hét önkormányzatot terhel (Várpalota, Berhida, Pétfürdő, Öskü, Ósi, Tés, Balatonalmádi). Az Országgyűlés elengedte a 2010. év májusában esedékes kölcsöntartozások 50%-át. Az államháztartási törvény (Áht.) 14. § (3) bekezdése alapján a tartozás-elengedésből eredő költségvetési kiadással szemben olyan bevételt kell elszámolni, amely a tartozás megfizetéséből eredt volna. A tőke-visszatérülésként kimutatott összeg az Áht. rendelkezésének végrehajtását is tartalmazza.

Az önkormányzatok 2010. novemberi kölcsöntartozásának 50%-ának megfizetésére a Kormány a 1317/2010 (XII.27.) határozatában a 2010. évi központi költségvetés általános tartaléka terhére támogatást biztosított.

5. Alcím: Kamat kockázati tartalék

A 2010-re tervezett 50 milliárd forint összegű kamatkockázati tartalék igénybevételére a kamatkiadások kedvezőbb alakulása következtében nem került sor.

6. Alcím: Adósságszolgálattal kapcsolatos egyéb elszámolások

A Budapesti Értéktőzsde az Államadósság Kezelő Központ Zrt. által kifejlesztett aukciós értékesítési modult alkalmazza. Az ehhez kapcsolódó éves használati díj fele az államot illeti. Ennek 2010. évi összege 0,6 millió forint volt.

Dr. Matolcsy György
nemzetgazdasági miniszter